

3.3. La norvega lingvo

En Norvegio estas uzataj du oficialaj lingvoj, ambaŭ laŭplane konstruitaj. Tio havas historiajn kialojn. La skandinaviaj lingvoj venas de komuna praskandinava fonto («Urnordisk») kaj estas ĝis nun bone reciproke kompreneblaj. Precipe la nordaj lingvoj islanda, feroa kaj norvega enhavas mutajn similaĵojn. La norvega skriblingvo uzita ekde la 11-a ĝis la 14-a jc. estis *Norrøn* («la malnova norvega») kaj ĝis la duono de la 16-a jc. la meznorvega. En 1397 formis Norvegio kun Svedio kaj Danlando la t.n. Kalmaran Union, kiun Svedio forlasis en 1523, sed la danoj plu regis super Norvegio kaj la dana lingvo estis la ununura oficiala lingvo de la ŝtato kaj la eklezio. La novnorvega skriblingvo («Nynorsk») formortis dum la dana regado, kiam la norvegoj eĉ ne havis propran universitaton, kaj ilia lingvo travivis nur en la formo de dialektoj en la kamparo. En 1814, post la malvenko de Napoleono, devis Danlando, starinta sur lia flanko, lasi Norvegon al Svedio, sed pro intertempa forta nacia movado la norvegoj akiris memstarecon. La problemo estis, ke ilia nacia literatura lingvo ne plu ekzistis, ĉar la loĝantaro de urboj kaj intelektuaro ĝenerale parolis aŭ dane, aŭ norvegecan lingvaĵon fortege influitan de la dana. Ekzistis du manieroj krei nacian lingvon: 1) surbaze de ankoraŭ ekzistantaj kamparaj dialektoj, vivantaj ĉefe en la sud-okcidento, aŭ 2) surbaze de vaste uzata norveg-daneca lingvaĵo, preferata de urbanoj kaj kleruloj.

La unuan vojon iris *Ivar Andreas Åsen* (1813–1896). Li devenis el kamparana familio, iĝis instruisto, vizitis diversajn bibliotekojn, memstare lernis lingvojn kaj pristudis ilian strukturon, kun intereso por historiaj studoj pri la malnova norvega lingvo *Norrøn*. Ricevinte akademian stipendion, li inter 1841 kaj 1848 vojaĝis tra norvegaj kamparaj regionoj, kolektis, priskribis kaj analizis specimenojn de la dialektoj, por eldoni unue la gramatikon de la norvega popollingvo, bazitan sur dialektoj (*Det Norske Folkesprogs Grammatik*, 1848) kaj konforman vortaron kun 25 000 vortoj (*Ordbog over det Norske Folkesprog*, 1850), ambaŭ verkitaj en la dana. Surbaze de la sintezo de kolektita lingva materialo, kun akcento ĉefe al dialektoj de Hardanger, Voss kaj Sogn kaj iliaj distancaj konformaĵoj kun *Norrøn* li kreis novan normlingvon nomatan *Landsmål* («la landa lingvo»). Åsen verkis dramojn, poezion kaj dialektologiajn verkojn en *Landsmål*, daŭre pristudis dialektojn, reviziis kaj plibonigis siajn gramatikon kaj vortaron, kiuj reeldoniĝis en 1864 kaj 1874. Lia agado estis parto de la movado por nacia memkonscio, konforme al similaj movadoj en tuta Eŭropo. *Landsmål*, oficialigita en 1884, estis plu ŝanĝita kaj alinomita en 1929. Ĝi ricevis la nomon de la malaperinta novnorvega lingvo, *Nynorsk*, kiel posteulo de la mezepoka literatura lingvo kaj grava ankaŭ kiel simbolo de nacia reviviĝo. (La neoficiala varianto, kiu restis fidele proksima al *Landsmål* kaj ne akceptis postajn ŝanĝojn, nomiĝas *Høgnorsk*, «la altnorvega»). Simile kiel la romanĉa, la novnorvega ne havas denaskajn parolantojn, estante tre proksima al kutime uzataj dialektoj. Regas ĝin ĉ. 600 000 loĝantoj kaj ĝi estas elektata kiel instrulingvo de 17% da norvega loĝantaro, speciale en la sudokcidento de Norvegio. *Instituto Ivar Åsen* ĉe la Universitato de Volda (<http://www.hivolda.no>) estis longjara scienca centro por lingvo, literaturo kaj kulturo de *Nynorsk*. Ekde 2013 ĝi estas parto de la humanscienca fakultato, proponas magistrigan studon de *Nynorsk*, organizas kongresojn, seminariojn kaj diversajn esplorprojektojn, ĝi havas ankaŭ eldonejon de literaturo en *Nynorsk* kaj kunlaboras kun la muzea kultur-kaj informcentro «Ivar Åsen Tunet» (www.aasentunet.no) en Ørsta.